ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

І Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Івано-Франківськ, 25 червня 2026 року)

Івано-Франківськ
2026

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗАХИСТУ ПРАВ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ

УДК 355.01:355.292:364.4

ПРАВДИВЕЦЬ Олександр Миколайович
кандидат військових наук,
директор Центру ветеранського розвитку,
завідувач кафедри управління фінансово-економічної безпеки
Університет економіки і права «КРОК»
м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ

В умовах повномасштабної війни російської федерації проти України питання підтримки сімей загиблих військовослужбовців набуває особливого значення для державної ветеранської політики та системи національної стійкості. У сучасних демократичних державах така підтримка розглядається не лише як виконання морального обов'язку перед родинами полеглих захисників, але й як важливий елемент забезпечення суспільної довіри до державних інституцій, збереження соціальної згуртованості та зміцнення обороноздатності країни [5; 6].

Світовий досвід свідчить, що найбільш ефективними є комплексні системи підтримки, які поєднують фінансове забезпечення, психологічний супровід, освітню підтримку дітей, заходи збереження національної пам'яті та довгостроковий інституційний супровід родин загиблих військовослужбовців [1–4].

У США сформована розгалужена система підтримки сімей загиблих військовослужбовців, відома як Gold Star Families. Вона передбачає державні компенсації, медичне забезпечення, освітні пільги для дітей, програми психологічної допомоги та широкий спектр соціальних послуг. Координацію зазначених заходів здійснює Міністерство у справах ветеранів США спільно з громадськими та благодійними організаціями [1; 7].

В Ізраїлі підтримка сімей загиблих військовослужбовців є невід'ємною складовою системи національної безпеки. Міністерство оборони забезпечує персональний супровід кожної родини через спеціально призначених координаторів. Важливу роль відіграє організація Yad LaBanim, діяльність якої спрямована на соціальну підтримку родин, психологічну допомогу та збереження пам'яті про загиблих захисників держави [4; 8].

У Великій Британії підтримка сімей загиблих здійснюється в межах реалізації принципів Armed Forces Covenant, який визначає особливі зобов'язання держави та суспільства перед військовослужбовцями та їхніми родинами. Важливим елементом британської моделі є активне залучення місцевих громад, благодійних фондів та ветеранських організацій до процесу соціальної підтримки сімей загиблих [2; 3].

Французька модель базується на поєднанні державних соціальних гарантій із системою національного вшанування пам'яті загиблих військовослужбовців. Родини користуються спеціальними програмами соціального захисту, освітньої підтримки та державного супроводу. Подібні підходи характерні для більшості розвинених країн, які реалізують комплексну ветеранську політику [3].

У Республіці Корея підтримка сімей загиблих військовослужбовців є важливим елементом державної політики у сфері національної пам'яті та патріотичного виховання. Значна увага приділяється освітнім програмам для

дітей, соціальному забезпеченню членів родин та збереженню суспільної поваги до військової служби [3].

Проведений порівняльний аналіз досвіду США, Ізраїлю, Великої Британії, Франції та Республіки Корея свідчить, що найбільш ефективні системи підтримки сімей загиблих військовослужбовців базуються на трьох ключових складових: комплексності соціальних гарантій, персоналізованому супроводі родин та активній участі громадських і ветеранських організацій у наданні послуг. Незважаючи на відмінності у національних моделях, усі розглянуті країни розглядають підтримку сімей загиблих не лише як соціальну функцію держави, а як важливий елемент забезпечення суспільної згуртованості та національної стійкості.

Для України, яка протистоїть широкомасштабній збройній агресії російської федерації, питання підтримки сімей загиблих Захисників і Захисниць набуває стратегічного значення. Від ефективності такої підтримки залежить рівень довіри до держави, морально-психологічна стійкість суспільства та формування позитивного ставлення до військової служби [5; 6].

На основі міжнародного досвіду доцільним є розвиток в Україні системи персоналізованого супроводу сімей загиблих військовослужбовців, цифровізація процесів надання послуг, розширення освітніх програм підтримки дітей та посилення взаємодії державних органів, громадських об’єднань, ветеранських організацій і закладів освіти.

Окремої уваги потребує розвиток мережі Центрів ветеранського розвитку, створених на базі закладів вищої освіти. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що ефективна підтримка сімей загиблих військовослужбовців потребує не лише фінансових механізмів, а й постійного соціального, психологічного, освітнього та професійного супроводу. У цьому контексті Центри ветеранського розвитку можуть виступати регіональними платформами надання комплексної підтримки членам сімей загиблих Захисників і Захисниць України, забезпечуючи

психологічне консультування, освітню адаптацію, професійний розвиток, інформаційно-правову підтримку та соціальну інтеграцію.

Таким чином, міжнародний досвід підтверджує, що підтримка сімей загиблих військовослужбовців є важливою складовою сучасної ветеранської політики та одним із чинників зміцнення національної стійкості України. На відміну від традиційного підходу, за якого така підтримка розглядається переважно як елемент соціального захисту, результати дослідження свідчать про доцільність її розгляду як інструменту формування суспільної довіри, соціальної згуртованості та розвитку людського потенціалу.

Крім того, одним із перспективних механізмів реалізації зазначених завдань в Україні можуть стати Центри ветеранського розвитку, створені на базі закладів вищої освіти. Отже, підтримка сімей загиблих Захисників і Захисниць України має розглядатися не лише як соціальне зобов'язання держави, а як стратегічний напрям ветеранської політики та важливий елемент системи забезпечення національної стійкості України.

Список використаних джерел

1. America's Gold Star Families. URL: https://americasgoldstarfamilies.org (дата звернення: 04.06.2026).
2. Armed Forces Covenant. URL: https://www.armedforcescovenant.gov.uk (дата звернення: 04.06.2026).
3. Fadeeva A., Greenberg N., Murphy D. Bereaved UK military families: A mixed methods study on the experiences of support following military bereavement. *Death Studies*. 2023. Vol. 47, No. 7. P. 837–848.
4. Ministry of Defense of Israel. Bereaved Families Division. URL: https://mishpahot-hantzaha.mod.gov.il (дата звернення: 04.06.2026).
5. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовт. 1993 р. № 3551-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12 (дата звернення: 04.06.2026).
6. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 листоп. 2024 р.

№ 1209-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-р (дата звернення: 04.06.2026).
7. U.S. Department of Veterans Affairs. Survivors Benefits. URL: https://www.va.gov/survivors (дата звернення: 04.06.2026).
8. Yad LaBanim Organization. URL: https://yadlabanim.org/en (дата звернення: 04.06.2026).